

Com funciona el curiós sistema electoral nord-americà

Comença la cursa a la Casa Blanca

1992 és any d'eleccions als Estats Units. La votació serà el dia 2 de novembre, però la complexa maquinària electoral es posa en marxa el 10 de febrer amb el *caucus* d'Iowa i el 18 de febrer amb les eleccions primàries de New Hampshire.

A costumats al nostre sistema electoral, tan tancat i controlat pels partits, el sistema electoral nord-americà apareix als nostres ulls com a extraordinàriament complicat. I ho és. No obstant té un avantatge indiscutible: són els electors els que ho controlen tot.

D'entrada perquè els partits no poden elaborar les llistes, ja que aquestes ixen d'unes primers eleccions, les anomenades "primàries" o "caucus". L'ús de les primàries ve d'antic. Acabada la guerra civil americana els legisladors es van adonar que els partits no eren associacions voluntàries de ciutadans, sinó que hi havia zones del país on, si volies arribar a fer alguna cosa, havies d'inscriure't en un partit determinat. No en el que tu et senties identificat, sinó en el que controlava els ressorts del poder. Així en els estats del sud era obligatori de ser del partit demòcrata o a Wiconsin era obligatori ser republicà. Per acabar l'estructura de poder dels partits es va decidir que les llistes electorals es confeccionarien a través d'una votació electoral. Això és: els membres del partit votaven qui volien que fos el candidat del partit en una votació controlada no per l'aparell sinó per l'estat.

En 1938 Roosevelt va proposar d'anar més enllà i va demanar que les primàries fossin obertes a tota persona que afirmés que compartia la ideologia del partit. Des d'aleshores, en molts estats, ja no cal ni ser militant demòcrata per a triar el candidat demòcrata. El pas següent ja va venir sol quan l'estat de Califòrnia va aprovar una llei electoral que permetia de triar el candidat i el partit. El votant pot decidir que vol que es presente un candidat determinat i, a més, per quin dels partits vol que es presente. Això ha produït situacions com la que va portar Earl Warren al càrrec de governador de Califòrnia en 1946, sostingut i presentat, de forma simultània, pels dos grans partits.

La Casa Blanca serà de nou un espai en litigi.

Aquest sistema funciona en totes les eleccions, però és encara més complicat en el cas de les eleccions presidencials, en les quals encara s'afegeixen dos factors més: la convenció nacional del partit i el col·legi electoral.

Contra el que és opinió generalitzada, cal aclarir que el dia de les eleccions, els nord-americans no trien directament el

seu president sinó els representants del seu president al Col·legi Electoral. I són aquests, reunits solemnement a Washington, els que trien el president. (Al Col·legi Electoral hi ha una representació per estats i en funció de la població: des dels 47 vots de Califòrnia als tres vots que tenen els cinc estats més petits) No hi ha espai, però, per a la sorpresa, ja que sem-

pre es tria el que més representants ha aconseguit. Tots els vots de l'estat van al candidat que ha guanyat en aquell estat. Ni que siga per un sol vot.

Pel que fa a la convenció, aquesta funciona a partir dels vots que cada candidat ha aconseguit en les primàries i l'única alteració permesa és la de les aliances. Normalment en les primàries queden quatre o cinc candidats amb un nombre de vots significatiu. Els dos que tenen més vots tracten de sumar als seus els de les candidatures petites i solen fer-ho a través de dos mecanismes. L'un és pro-

PRIMÀRIES I 'CAUCUS'

Comencem pel començament, però. Hi ha dos mètodes bàsics per a les primàries. L'un és una votació formal, clàssica, amb urnes i control estricte de les papebetes. D'això se'n diu *Primària*. L'altre és la reunió de votants que, en locals petits i a mà alçada, trien el candidat. I això és el *caucus*. Que s'opte per una fórmula o per una altra depèn sobretot de la demografia i la tradició. Així els estats grans fan primàries i el caucus queda reduït als estats poc poblats o geogràficament com-

republicà no, o de Wisconsin on les primàries demòcrates són tancades i les republicanes no. La situació més curiosa és la d'aquells estats on un partit fa *caucus* i l'altre primàries. N'hi ha dos, Idaho i Dakota del Nord. En tots dos els demòcrates fan un *caucus* obert i els republicans una primària també oberta.

L'ABSTENCIÓ

Els americans ho voten tot. No sols el president o el governador, o l'alcalde. Segons els estats –cadascun té una legisla-

ció sobirana— es pot arribar a votar si ha de ser el jutge, el xèrif o l'encarregat de la gosserra municipal, per exemple. Això i la duplictat que representa votar sempre dues vegades (primàries i definitives) ha portat a una consulta electoral gairebé constant, que anima a l'abstenció. Aquesta ha arribat a l'extrem de votacions en les quals només participa el 20% de l'electorat. En una votació presidencial rarament se supera el 50% de participació.

Això en part és degut també al fet que el votant sap que el poder més immediat concerneix més els afers quotidians que no el president. En aquest sentit és més important l'elecció dels alcaldes o els governadors que no la del president.

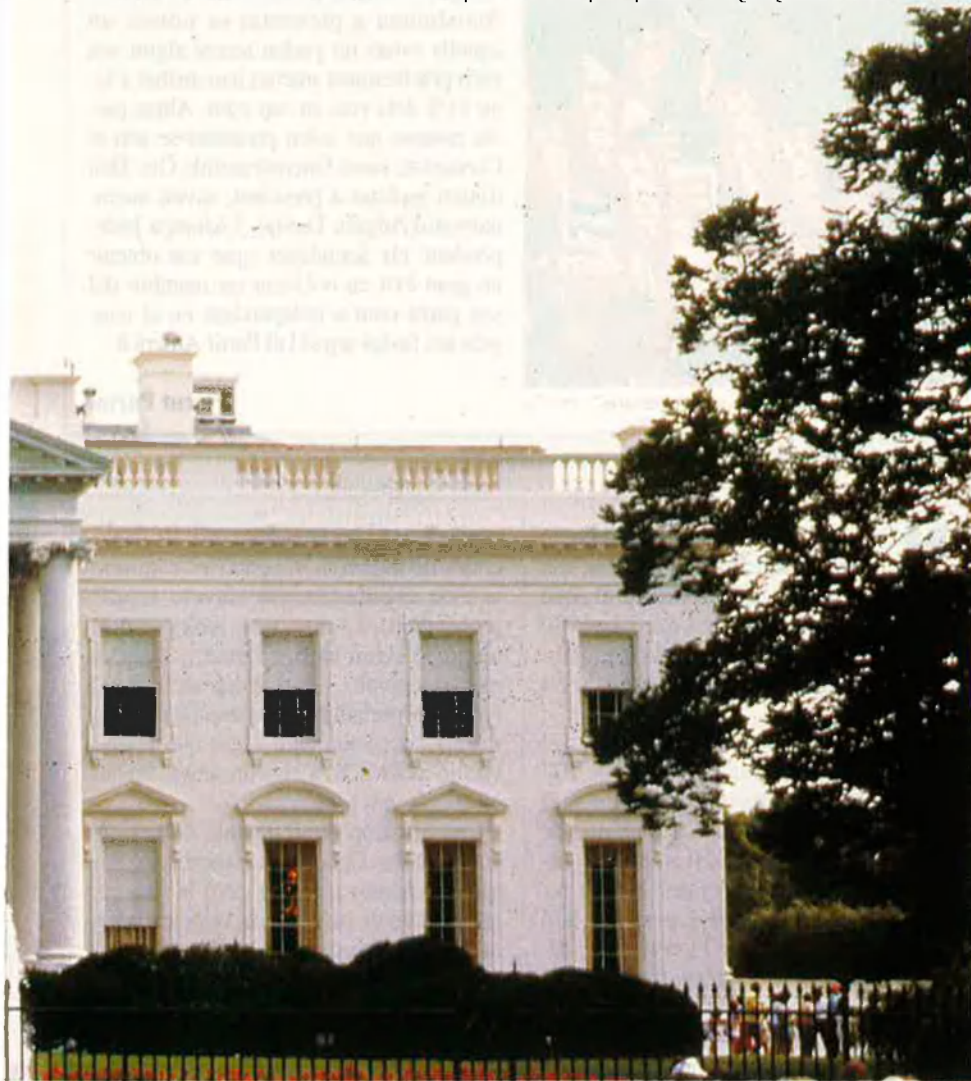
EL CALENDARI

EL primer pas d'aquest complex mecanisme serà el dia 10 amb el *caucus* obert d'Iowa. Aquesta votació i, sobretot, les primàries de New Hampshire (que tindran lloc el 18 de febrer) tenen una gran importància simbòlica, i de vegades psicològica, però poca influència final. Això és perquè els candidats que les guanyen comencen amb bon peu la cursa, però en realitat només guanyen uns pocs delegats. En totes dues primàries

posar un candidat petit per a la vice-presidència. L'altre és pactar aspectes concrets del programa electoral a canvi dels vots. Però sovint els dos candidats més votats uneixen les seues forces a base de convertir el primer en president i el segon en vice-president. D'aquesta manera la candidatura del partit –el *ticket*– representa clarament la majoria dels votants.

plicats com Alaska, Connecticut, Maine, Hawaii o Utah.

De totes maneres no totes les primàries o *caucus* són iguals. N'hi ha d'oberts i de tancats (segons que hi participen només els militants o qualsevol persona). I fins es dona el cas d'estats on un partit el fa obert i l'altre tancat. És el cas d'Alaska, on el *caucus* demòcrata és obert però el

AFIXIU

juntes els demòcrates només trien 81 dels 4.282 delegats a la convenció i els republicans només 46 dels 2.206 delegats de la seua convenció.

El plat realment fort, electoralment parlant, es disputa als grans estats. Això permet a les grans figures dels partits que no vagen a les primeres primàries i es reserven per a les grans, esperant a veure com va la cosa. Entre les grans es destaquen les de Texas (el 10 de març), Nova York (el 7 d'abril) i Califòrnia (el 2 de juny). Pràcticament una quarta part dels delegats demòcrates i una cinquena dels republicans són escollits en aquestes tres votacions.

Coincidint amb la primera d'aquestes grans eleccions, el 10 de març, haurà tingut lloc el que se'n diu "el superdimarts". Aquest dia 10 estats (Texas i altres com Florida o Massachussets) votaran a la vegada els seus candidats. En aquest dia es decideix bastant el sentit de la cursa. Normalment els candidats més votats en aquests estats ja poden començar a fer números amb vistes a la convenció i s'estableixen les primeres aliances. El "superdimarts" té, a més, una gran cobertura televisiva i de premsa, que esdevé en la pràctica la catapulta cap a la Casa Blanca, o almenys cap a l'intent d'arribar-hi.

Les últimes primàries, les més retardades són un altre "superdimarts", ja que tindran lloc el 2 de juny. Acompanyant Califòrnia, l'estat més important, voten Alaska, Montana, Nova Jersey i Nou Mèxic. Després d'això només quedarà Dakota del Nord que, per tradició, vota l'última de totes, el 9 de juny.

LA CONVENCIO

Aquest dia quedarà establerta definitivament la llista dels delegats a les dues convencions electorals majors, la demòcrata (4.282 delegats) i la republicana (2.206). També hi acudirán representants de Puerto Rico, escollits a través de primàries i representants dels territoris americans del pacífic, nomenats directament per l'organització del partit. En la convenció demòcrata hi haurà també nou vots en representació dels demòcrates que viuen fora dels Estats Units i 262 vots convidats per l'organització del partit i que solen correspondre a figures destacades.

Les convencions són una barreja de votació política i espectacle televisiu i constitueixen el llançament definitiu dels candidats a president. Aquesta vegada es faran al juliol la demòcrata, a Nova York; i a l'agost la republicana, a Texas.

Gary Hart pagà molt car les seves aventures. ARIU

ELS ALTRES PARTITS

Però cal dir que, a les eleccions americanes, no hi participen només els dos grans partits. En la papereta el ciutadà troba altres opcions. El que passa és que sovint aquestes opcions abonen els dos candidats principals. Així és la norma que el Partit Conservador abone el candidat republicà i que el Partit Liberal abone el demòcrata.

Entre els partits que no abonen candidats grans i presenten els seus propis es destaca el Partit Llibertari (d'extrema dreta, malgrat el nom) i el Partit dels Ciutadans. Acostumen a presentar-se només en aquells estats on poden traure algun vot però pràcticament mai no han arribat a tenir l'1% dels vots en cap estat. Altres partits menors que solen presentar-se són el Comunista (amb l'incombustible Gus Hall d'etern aspirant a president, sovint acompanyat d'Angela Davis), l'Aliança Independent, els Socialistes (que van obtenir un gran èxit en col·locar un membre del seu partit com a independent en el congrés ara fa dos anys) i el Partit Americà.

Vicent Partal

¿HI HA ALGÚ QUE VULGA SER PRESIDENT?

No és tan fàcil com sembla. Sobre el paper tothom provaria d'arribar a la Casa Blanca. Però, en la pràctica els que s'atreixeixen a córrer saben que caurà sobre la seua esquena tot el pes de la investigació pública: els seus afers polítics o els seus afers privats.

Això és el que va passar a Gary Hart o el que passa al governador d'Arkansas, Bill Clinton, un dels homes que vol aconseguir la nominació demòcrata. Clinton, que de moment sembla el candidat amb més possibilitats entre els demòcrates, ha vist rebutjada la seua campanya per l'aparició d'una senyora, Jennifer Flowers, que assegura que és la seua amant. Curiosament aquest afer ha tingut més ressò i més importància a efectes electorals que no la signatura per part de l'aspirant de la condemna a mort contra un presidiari. L'afer ha fet baixar la popularitat de Clinton que ha quedat empatat en les enquestes amb el seu immediat perseguidor, Paul Tsongas.

De totes maneres ningú creu que al final de la cursa el candidat demòcrata siga cap d'aquests dos. Hi ha un nom mític en l'aparició del qual tothom confia: Mario Cuomo. Cuomo és el governador de Nova York i un polític molt sòlid. Però té dos problemes. L'un que només vol anar de

candidat si hi ha la certesa que els demòcrates obtindran la victòria (les enquestes aquesta vegada semblen afavorir aquesta probabilitat). I l'altre, que, probablement, té també algun mort a l'armari, especialment econòmic, i no vol que se li tiren a sobre els periodistes matacandidats. Tanmateix s'especula amb el fet que la convenció a Nova York siga un senyal favorable a les seues aspiracions.

I en el camp republicà els dubtes són també molts. George Bush semblava intocable fa només mig any, però la seua popularitat va de baixa a una velocitat imparabile, per culpa de la mala situació econòmica. La setmana passada va fer el discurs de la nació provant de rectificar i de concentrar els seus esforços en aquest terreny tan relliscós. Però no hi ha gaire evidència que haja aconseguit de motivar als electors.

I si Bush no és el candidat, els republicans no saben què fer. El vice-president Quayle és un autèntic desastre i la guerra de barons que podria desfermar-se si no serveixen cap dels dos actuals governants pot esdevenir total. I desastrosa per a les aspiracions de renovar una presidència republicana.

V.P.